

[Knaud Hertling.]

finde frem til rådgivende ingeniører og arkitekter her i landet, der i væsentlig grad kan aflaste Grønlands tekniske organisation ved projekteringen af forskellige byggeforetagender, men jeg tror også, man kan finde frem til flere virksomheder her i landet, der fremstiller f. eks. nye hustyper, som er billigere end de gængse hustyper, man bygger i Grønland i dag. Netop i den seneste tid skrives der i dagbladene en del om vellykkede forsøg med præfabrikerede huse, hvis opførelse billiggøres både gennem tidsbesparelsen og fabriksfremstillingen; alene tidsfaktoren ved opførelsen af huse i Grønland er stærkt belastende for priserne, hvorfor f. eks. halvering af byggetiden for et hus vil betyde væsentlige besparelser, og man kan derved oven i købet forøge kapaciteten. Hvis man for alvor undersøgte denne mulighed, og muligheden viste sig at være til stede, ville man uden tvivl i høj grad kunne forkorte den tid, man mener vil medgå til kapacitetsudvidelsen. Den tid, der indvindes derved, vil i hvert tilfælde kunne spare os for mange spekulationer over forsvarligheden af retardering af andre mindst lige så vigtige byggeforetagender.

Det er klart, at risikoen for, at andre områder kan rammes af standsning eller formindskelse, er til stede, når man kan blive nødt til at bruge mange millioner kroner til udbygning af det tekniske apparat. Hvilke områder er det så, der skal rammes? Boligbyggeriet? Forlydender herom har været fremme. Udbygningen af erhvervslivet, sociale institutioner, undervisningen, oplysningsvirksomheden, sundhedsvæsenet eller hvad? Ingen bryder sig om at træffe et valg. Behovene inden for disse områder er så store i Grønland, at hvad man end vælger, vil dette valg være forkert. Det er hårde betingelser for dem, der kan blive tvunget til at foretage et valg.

Som sagt har der været forlydender fremme om, at boligbyggeriet i Grønland kan blive det område, der først og fremmest kan blive ramt i forbindelse med bestræbelserne på at udvide den tekniske kapacitet. Jeg personlig er ikke enig heri. Allerede i min jomfrutale i det høje ting for godt et år siden fremhævede jeg betydningen af en god bolig for familiens og dermed for hele samfundets trivsel. Herudover står vi i den

situation i Grønland i dag, at boligmangelen er ufattelig stor i alle dele af Grønland, men selvfølgelig størst i byerne.

Det vil erindres, at et af de bedste forslag, som Grønlandsudvalget af 1960 har fremsat, går ud på koncentration af befolkningen i Grønland specielt i de 4 åbenvandsbyer, hvor helårsfiskeri er muligt. Dette forslag bygger på de bestræbelser, som har været i gang allerede i begyndelsen af 1950'erne, da myndighederne i Grønland begyndte at agitere for en befolkningskoncentration.

Den agitation virker i dag; mange beboere fra de små udsteder og bopladser med dårlige erhvervsforhold søger i disse år i stort antal ind til byerne. Nogle familier finder også bolig dér, men lige så mange, om ikke flere frister en kummerlig tilværelse i disse byer. Det kan vi ikke være bekendt. Vi har lokket disse mennesker ind til byerne under falske forudsætninger. For ganske nylig fik jeg fortalt, at kommunalbestyrelsen i en af de omtalte åbenvandsbyer har måttet henstille til mange tilflyttere, der havde søgt arbejde i byen, at de flyttede tilbage til det sted, de kom fra, idet man ikke kunne skaffe boliger til dem. Det er jo stik imod hensigten, men hvad skulle man ellers gøre? Skulle man eventuelt lade disse mennesker sulte eller fryse ihjel i vinterkulden, eller skulle man sende dem tilbage til deres gamle, dårlige huse på udstederne, hvor de ganske vist mangler arbejdsmuligheder, men hvor de dog kan overleve vinteren med lidt fangst og megen socialhjælp?

Når jeg forsøger at argumentere for nødvendigheden af fortsat intensivning af boligbyggeriet i Grønland — og denne opfattelse deles også af de grønlandske forhandlere i det før omtalte anlægsmøde i Godthåb — møder jeg somme tider det modargument, at man ikke kan leve af boliger. Forudsætningen for en bolig er trods alt, at man kan betale boligen, altså: erhvervsmulighederne må have første prioritet. Et sådant modargument er svært at modsige, men på den anden side kan man også sige det på den måde — som den højtærede statsminister ynder at sige — at man kan risikere at dø ved ikke at have en bolig eller ved at have en usund bolig, for sandheden er den i dagens Grønland, at vi, ud over at vi mangler boliger til befolkningsstilvæksten og herunder